

BULTENO

de Esperantista Rondeto ĉe Parko de kulturo kaj Ripozo en Brno

N-ro 2

Marto 1963 •

ZA MEZINÁRODNÍ JAZYK VE VĚDĚ •

Pod tímto názvem vyšel v Heroldu článek otištěný z populárního časopisu *Życie Warszawy*. Jeho autor, prof. Stefan Chaskielewicz, vědecký pracovník pro koordinaci vědeckých bádání u Polské akademie věd, není esperantista. Proto jeho zjištění a závěry jsou tím zajímavější, neboť mu nemohou být přičítány propagační úmysly nebo nedostatek objektivnosti.

Článek začíná zajímavou poznámkou redakce. Z té se dovidáme, že v roce 1958 vycházelo na Světě asi 26.000 časopisů, které uveřejňovaly původní vědecké práce. Autory článků, zabírajících celkem 14 milionů stran, bylo 2,500.000 učenců. Do roku 1961 vzrostl tento počet o 20 %.

Na podkladě uvedených čísel autor článku nejprve zjišťuje, že dynamický rozmach vědeckých odvětví činí vědecké informace neaktuálními. Počet vydaných prací a zpráv je takový, že se žádný učenec nemůže s nimi samostatně seznámit. Pro usnadnění stavu se organizují zvláštní ústředí, ve kterých kvalifikovaní pracovníci sbírají a připravují zprávy. Ale ani tato organizace, ani zavedení automatů nepřispělo podstatně k odstranění nesnází. Kromě záplavy zpráv je tu další překážka a různost jazyků. Překlady vyžadují vysoce kvalifikované odborníky, zdržují docházení zpráv a často pzměňují myšlenky autorovy.

V průběhu článku prof. Chaskielewicz dále zjišťuje, že naučit se dvěma nebo třem cizím jazykům není pro učence dostatečným řešením. Nikdy se jim nepodaří naučit se všem těmto jazykům dokonale, nejčastěji mohou jen zhruba porozumět čteným textům? Autor cituje holandského učenice G.R.Makkinka a zjišťuje, že jazyková různost se bude zvyšovat se samostatností a rozvojem afrických a asijských zemí. V nejbližší budoucnosti se stane nejrozšířenějším jazykem světa čínština, na druhém místě bude jazyk indický a angličtina zaujme třetí místo; bude jím mluvit jenom 9 % lidstva.

K zavedení elektronických překládacích strojů se upínají velké naděje, ale ty nikdy nemohou nahradit samotné lidi, i když budou nepochybně velkou pomocí. Pokud se týká vědeckých překladů, nestačí jen dobré užívání jazyka; je zapotřebí tvůrčího postoje k myšlence původní práce a zde se nevystačí jen s jazykovou dokonalostí. A nyní autor přichází k závěrům, které uvádíme v plném znění.

"Mnoho těchto nesnází by se odstranilo zavedením mezinárodního jazyka. Je to možné? Na světě je několik tisíc různých jazyků. Vývoj techniky skutečně sblíží odlišné země, ale je možno pozorovat v celém světě i rostoucí úctu k mateřskému jazyku. Proto by zavedení mezinárodního jazyka bylo možné, bude-li považován za pomocný jazyk v protějšku ke středověké latině, která národní jazyky zatlačovala. Ze všech dnes známých mezinárodních jazyků dosáhlo nejvýznamnějšího postavení esperanto. /Pozn.: Je skutečností, že esperanto je ve šťastném postavení jediného mezinárodního jazyka, proti pouhým projektům). Tento jazyk trvá již 75 roků, vyvíjí se a má mnoho přívrženců. Charakterizuje jej dokonalá mluvnická jednoduchost, je téměř bez mnohovýznamových výrazů, takže může být přijat za pracovní jazyk vědy. Právě především vědy a nikoliv kultury, tak intimně spjaté s jazykovou tradicí různých zemí. Překlady Mickienwiczových veršů mohou být zajímavé, ale nemohou - právě pro jednoduchost a pravidelnost esperanta - tlumočit svéráznou krásu polského jazyka. (Pozn.překladaatele: Esperantské básnictví přichází do plného rozkvětu a má velmi jemné a bohatě odstíněný jazyk).

V roce 1954 učinilo valné shromáždění UNESCO rozhodnutí o šíření esperanta ve vyučování, vědě a kultuře. Toto rozhodnutí bylo potvrzeno v roce 1958.

Zdá se, že budoucnost esperanta jako příštího pracovního jazyka ve vědě závisí na závazných rozhodnutích v mezinárodním měřítku. Dosavadní prohlášení UNESCO lze považovat jen za slova povzbuzení".

=====

V květnu nebo počátkem června t.r. přijede do Brna jeden z nejpřednějších a nejpopulárnějších esperantských spisovatelů, Julio Baghy z Budapešti. Julio Baghy je básník

lyrických veršů, žhavého humanismu a veselé nálady. Proslavené jsou jeho sbírky básní, novely, romány, veršované lyrické drama, pojednání a j. Mnohé básně jsou klenoty lyriky a mnohé byly i zhudebněny. Přesné datum návštěvy vzácného hosta bude uvedeno v pořadu na 2. čtvrtletí.

Prezident Polské lidové republiky Aleksander Zawadzki prohlásil v interview: "Esperanto je velmi důležitý jazyk a má mnoho nadšených přívrženců. - Učte se esperantu!"

V roce 1962 bylo vysíláno 1677 pořadů v esperantu, ve srovnání s rokem 1961 o 192 více. Pravidelně vysílalo 20 stanic z 13 zemí. V této statistice nejsou uvedena nepravdivá hlášení, takže uvedený počet není úplný. Rekord má Varšava s 365 pořady, následuje Rio de Janiero, Řím, Sofia a j.

Rozhodnutím ministerstva osvěty bylo oficiálně zavedeno od 1.1. t.r. nepovinné vyučování esperanta na filosofické fakultě sofijské university. Stalo se tak z popudu předního bulharského lingvisty prof. V. Georgieva.

Na večeru, věnovaném vietnamsko-sovětskému přátelství, mluvil esperantsky vyslanec Vietnamské demokratické republiky. Do ruštiny překládal známý moskevský herec Rytjkov.

V Novém Yorku bylo ustaveno Esperantaké vědecké ústředí pro rozsáhlé šíření esperanta ve vědeckých kruzích, na universitách a ve Spojených národech. Ústředí vydává dvoujazyčný časopis, psaný esperantsky a anglicky, který je rozesílán na 1000 universit a jiná kulturní a vědecká střediska. Pro uskutečnění rozsáhlého programu připravuje toto ústředí hojný materiál na distribuci, výstavy, rozhlasové pořady, přednášky, knihovní službu a pod.

Poštovní správa na Madagaskaru vydala esperantské známky v hodnotě 5.-, 8.-, 10.- a 15.- franků. Mezinárodní vzorkový veletrh v Barceloně vydal opět plakáty a texty v esperantu. - Na pekingské universitě byl zahájen roční kurs mezinárodního jazyka pro profesory při 6 hod. týdně.

V posledních letech proniká esperantské hnutí v Polsku často i do malých vesnic. K těm patří vesnička Malnow, kde byl založen místní klub a uspořádány kursy. Někteří zájemci, kteří se chtěli zúčastnit kursu, museli docházet dvakrát týdně 18 km pěšky - pro potíže v dopravě ochromené prudkými mrazy "Pro nás, bydlicí stranou větších měst" - konstatovala magistra Bialeková, "je esperanto nejen potěšením, ale i nezbytným mostem pro styk se světem".

Vás, kteří dosud nejste členy, nebo jste nevyrovnali příspěvek-dar na běžný rok, přikládáme platenky. Žádáme zdvořile, abyste tak učinili co nejdříve. Roční příspěvek Kčs 14.-, rodinní příslušníci a studenti Kčs 6.-, nebo aspoň registrační Kčs 5.- je opravdu minimální.